

הכנסת - מרכז מחקר ומידע

מסמך רקע בנושא:

תוספי תזונה

מוגש לח"כ שאול יהלום

כתיבה: דפנה סחייק, עובדת מחקר ומידע

ליווי מקצועי ואישור:

ד"ר שירלי אברמי, מנהלת מחלקת מחקר

שרון סופר, ראש תחום חברה

ב' ניסן תשס"ד

24 מרץ, 2004

תמצית

מטרת נייר רקע זה להשוות מחירים של תוספי תזונה (מינרלים, ויטמינים, חומצות אמינו ועוד) הנצרכים בנוסף למוצרי מזון, כהשלמה תזונתית. תוספי תזונה נמכרים בבתי מרקחת פרטיים, בבתי מרקחת של קופות החולים, ברשתות הפארם השונות, בבתי טבע וברשתות שיווק. ההשוואה שלהלן מציגה את מחיריהם של 41 תוספי תזונה, כפי שנמסרו על-ידי מספר נקודות מכירה (אתרי אינטרנט, בתי טבע, רשת פארם ורשת שיווק). נתונים אלה אינם בהכרח משקפים את המצב בשוק. התוספים חולקו למספר קטגוריות: מינרלים, ויטמינים, תוספים לחורף, תוספי אומגה 3, נוגדי חימצון, קו-אנזים 10, תוספים להקלת כאבי-פרקים ותוספים לטיפול בנשירת שיער.

מן ההשוואה עולה כי ברוב המקרים המחירים קרובים למחירים המומלצים על-ידי היצרן (בד"כ מעט נמוכים מהמחיר המומלץ). עוד עולה מן ההשוואה כי בדרך כלל נשמרת רמת מחירים דומה בחנויות השונות, כשהפערים עומדים על אחוזים ספורים. עם זאת, ישנם תוספים שלגביהם נמצאו פערים של מאות אחוזים בין נקודות המכירה השונות.

מבוא

תוסף תזונה, בהגדרתו בחוק, הוא "ויטמין, מינרל, חומצת אמינו, צמח או מזון אחר, שאישר המנהל לצריכה כמזון, ולרבות תמצית, מיצוי, רכיב, תוצר פירוק, נגזרת או תערובת של כל אחד מאלה. למעט אם הוא- (1) תכשיר רשום לפי תקנות הרוקחים (תכשירים רפואיים), התשמ"ו-1986; (2) צמח מרפא כהגדרתו בתקנות הרוקחים (תנאי פתיחה וניהול של בתי מרקחת וחדרי תרופות), התשמ"ב-1982, ובלבד שאינו מוצג כמזון קונבנציונלי".¹ על פי רוב, מדובר בחומרים החיוניים לתפקוד הגוף, המגיעים באופן טבעי דרך המזון, והנצרכים כהשלמה תזונתית בצורתם כתוספי תזונה (טבליות / טיפות).

בסקר שערך משרד הבריאות דיווחו 21.5% מהנשאלים כי נטלו תוספי תזונה בחודש שלפני קיום הסקר. נמצא שיעור גבוה של נטילת תוספי תזונה בקרב נשים לעומת גברים (30.3% לעומת 11.9%), ובקרב יהודים לעומת ערבים (27.4% לעומת 5%).²

לתוספי המזון מיוחסות השפעות שונות, החל בהשפעות כלליות (כגון: חיזוק המערכת החיסונית, הפחתת הסיכוי לחלות במחלות שונות), וכלה בהשפעות נקודתיות (מניעת נשירת שיער, שיפור יכולות – זיכרון, ראייה וכו', מניעת/הפחתת כאבי פרקים, ועוד).

לגבי ויטמינים ומינרלים, מקובל בישראל סימון "צריכה יומית מומלצת" על-פי המלצות האקדמיה האמריקאית הלאומית למדעים על מוצרי מזון שונים, וכן על תוספי תזונה.³

יצרני תוספי המזון אינם מחויבים להוכיח יעילות של מוצריהם למטרה כזו או אחרת (כלומר, אין הכרח בבדיקה מדעית של השפעותיו של מוצר). משרד הבריאות מפקח על ענף תוספי התזונה מבחינה בריאותית, ואולם אין כיום בישראל פיקוח כלשהו על מחיריהם של תוספי תזונה.

בנייר זה דגמנו תוספי-תזונה על-פי מספר קטגוריות:

¹ בתוך: תקנות בריאות הציבור (מזון) (תוספי תזונה), התשנ"ז-1997.

² בתוך: מב"ת: סקר מצב בריאות ותזונה לאומי ראשון 1999-2001, אוקטובר 2003, שירותי המזון והתזונה והמרכז הלאומי לבקרת מחלות, משרד הבריאות (באתר המשרד - <http://www.health.gov.il/download/pages/meyuhad.pdf>).

³ כולל 3 הגדרות: RDA (Recommended Dietary Allowance) - צריכה מומלצת, AL - צריכה מספקת, ו-UL - גבול הצריכה הבטוחה המרבית.

יצרני תוספי המזון אינם מחויבים להוכיח יעילות של מוצריהם למטרה כזו או אחרת (כלומר, אין הכרח בבדיקה מדעית של השפעותיו של מוצר). משרד הבריאות מפקח על ענף תוספי התזונה מבחינה בריאותית, ואולם אין כיום בישראל פיקוח כלשהו על מחיריהם של תוספי תזונה. בנייר זה דגמנו תוספי-תזונה על-פי מספר קטגוריות:

1. מינרלים – למינרלים חלק חשוב בתהליכים ביוכימיים בגוף ובתפקודן של רקמות הגוף השונות (גידים, שרירים וכו'), למשל: בניית העצמות, חיזוק השיער, העור והציפורניים, יצירת כדוריות דם אדומות, שמירה על תפקוד מערכת העצבים, ועוד. נכללים בהם: סידן, זרחן, מגנזיום, אבץ, ברזל, יוד, סלניום ועוד.
2. ויטמינים – הגוף אינו מייצר ויטמינים ואינו אוגר אותם, ועל כן נדרשת תצרוכת ויטמינים ברמה יומיומית. בוויטמינים החיוניים נכללים: ויטמין C, ויטמינים מקבוצה B, חומצה פולית, ויטמין A, ויטמין K, ויטמין E, ועוד. שוק המולטי-ויטמינים בישראל מוערך בנתח שוק של כ-60 מליון ₪.⁴ קטגוריה זו נחלקת למספר סוגי מולטי-ויטמינים: לנשים, לגברים, ולילדים.
3. תוספים לחורף – תמציות צמחים שונות שמיוחסות להן השפעות שונות של חיזוק המערכת החיסונית והקלה על סימפטומים של צינון. בקטגוריה זו הוכלל גם ויטמין C, מאחר והוא נמכר במידה רבה על-רקע תרומתו לחיזוק המערכת החיסונית ולהקלת תופעות של הצטננות. ויטמין C פועל גם כנוגד חמצון.
4. אומגה 3 – חומצות שומן. הגוף אינו מייצר אותן ולכן יש לצרוך אותן ממקור חיצוני (שמן דגים, על-פי רוב). לאומגה 3 מייחסים הפחתת סיכון ללקות במחלות לב, המסת שומנים ומניעת הצטברותם בדם, וכן הקלה בתופעות של דלקות וראומטיזם ועיכוב קרישת יתר של הדם.⁵
5. נוגדי חמצון – חומרים המאטים את הזדקנותם של תאים. הזדקנות התאים היא תהליך טבעי, המואץ במגע עם רדיקלים חופשיים (בעיקר באזורים הסובלים מרמת זיהום אוויר גבוהה), וכן בעקבות עודף משקל, עישון, ופעילות ספורטיבית. תהליכי חמצון עלולים להביא להתפתחות טרשת העורקים (הצטברות כולסטרול שעבר חימצון).
6. קו-אנזים 10 – זרז לחילוף חומרים בתא, שיכולת הגוף לייצרו יורדת עם השנים. מיועד לסייע בתהליך העיכול, וכן מסייע במקרים של מחלות לב, דלקות חניכיים, וכנוגד חמצון.
7. תוספים להקלת כאבי-פרקים – תוספים המיועדים להקלת כאבים ולשיקום הסחוס (כולל מרכיבים החיוניים לבניית הסחוס ועיכוב פעולת אנזימים המפרקים אותו).
8. תוספים לטיפול בנשירת שיער – תוספים שונים המיועדים למנוע נשירת שיער. לעתים מדובר בהרכב מסוים של תוספים שמחסור בהם גורם לנשירת שיער.

לצורך השוואת המחירים שתוצג להלן, הועברה רשימת תוספי-תזונה לגופים שונים: בתי המרקחת בקופות החולים, רשתות פארם, רשתות בתי טבע, רשתות שיווק, וכן – מספר בתי מרקחת ובתי טבע פרטיים. ברשימה

⁴ מתוך: עמליה אשד, דיאטנית קלינית, ynet, מיום 15 בינואר 2004.

⁵ מתוך: פרופ' בן עמי סלע, מנהל המכון לכימיה פתולוגית, מרכז רפואי שיבא, תל-השומר, והחוג לביוכימיה קלינית, הפקולטה לרפואה באוניברסיטת תל-אביב; אתר טבעליף (<http://www.tevalife.com/article.asp?id=1758>).

שנמסרה לגופים השונים נכללו מוצרים זהים, בציון שם המותג ופרטיו (גודל חפיסה, טיפות/טבליות, וכיוב'). בסך הכל נבדקו בהשוואה זו 41 תוספי-תזונה.

קיים קושי בהשוואת המחירים בין הגורמים השונים, משתי סיבות:

א. היענות דלה: חלק מהגופים אליהם פנינו הסתייגו בעל-פה ממתן תגובה.⁶ גופים שונים, בהם כל בתי המרקחת בקופות החולים (לאומית, מאוחדת, כללית ומכבי), אשר הסכימו לשתף פעולה, טרם העבירו את רשימת המחירים.⁷ חלק מהגורמים סיפרו על קיומו של טווח מחירים "מומלץ" בשוק למוצרים שונים. בפועל ישנן הנחות והוזלות, לעתים בשיעורים ניכרים, כחלק מההישרדות בתקופה של מיתון כלכלי.

ב. שינוי תדיר במחירי התוספים: משיחות עם גורמים שונים בענף עולה כי המחירים יכולים להשתנות מיום ליום, ולעתים – במקרה שישנם סניפים שונים לאותה רשת – גם מסניף לסניף. כך, למשל, עשוי להגבות מחיר גבוה יותר באזורים בהם גרה אוכלוסייה מבוססת יחסית.

להלן השוואת המחירים בשקלים, בקטגוריות השונות, כפי שהוצהרו על-ידי הגופים השונים. במקרים של פערי מחירים גבוהים יחסית סומן המחיר הזול ביותר בתכלת, והיקר ביותר – בצהוב:

מינרלים

קטגוריה	מוצר	מחיר מחירון	Zap.co.il	שור טבצינט	פארמה טבע רשת בתי טבע	ניו-פארם	קו-אופ הריבוע הכחול	"עידן הטבע" בית טבע, מודיעין
סידן	Calcium Citrate, Solgar	52.85	39.99	39.66	45	53.99	47.39	53.30
אבץ	Zinc Picolinate, Solgar	55.8	44.99	49.9	50	56.49	49.99	56.30
מגנזיום	Magnezium Citrate, Solgar	-	49.9	53.9	-	60.90	57	61.30
	מגנזיום בתוספת ויטמין B6, סולגאר	33.90	-	29.90	30	33.99	28.90	33.40

- מקור הנתונים: אתרי האינטרנט: www.zap.co.il; נט-סל: חברה בת של רשת השיווק "שופר-סל", http://www.supersal.co.il/pr_supersal/index.htm; שור טבצינט, <http://www.drugstore.co.il>; יעל לבנטל לב-רון, דוברת קו-אופ- "ריבוע כחול ישראל בע"מ"; מאיה גולדשטיין, ממונה על פניות הציבור, קופת-חולים לאומית; ניו-פארם דראגסטורס בע"מ, רשת חנויות פארם; עידן הטבע: חנות טבע, מודיעין; פארמה טבע: רשת בתי-טבע.
- מחירי המחירון נמסרו על-ידי רשת בתי הטבע "פארמה טבע".

⁶ ברשת בתי הטבע, "ניצת הדובדבן", אף נענינו בסירוב מוחלט בשיחות עם מנהלי החברה (16 בפברואר, 9 במרץ 2004).

⁷ הבקשה נשלחה בתאריכים 15-18 בפברואר 2004.

מולטיויטמינים

קטגוריה	מוצר	מחיר מחירון	Zap.co.il	שורר טבצינט	פארמה טבע רשת בתי טבע	ניו-פארם	קו-אופ הכחול	"עידן הטבע" בית טבע, מודיעין
מולטיויטמין	Solgar, H-Cysteine Modulator, 60 (קומפלקס ייעודי)	67.90	-	-	60	67.99	-	100
	סולגאר, V75	-	79.99	79.37		100.99	94	-
	סולגאר, VM2000	122.85	89.90	110.70		124.49	109.99	-
	יומי ביו-בו חיידיקים פרוביוטים	-	-	41.90	40	45.99	47.60	49.90
	פלזוויטון פלוס (30 טבליות)	49	-	49	-	47	49.40	-
	הדס, מולטיויט 120 מ"ל	-	-	32.90	-	36.90	32.90	-
מולטיויטמין לילדים	צנטרוס ג'וניור 30 טבליות לעיסה	54.35	-	-	54	49.99	52.99	-
מולטיויטמין לנשים	אלטמן, אומגה 60 לנשים, 60 טבליות	94.80	-	80.58	90	94.99	84.90	94.80
	מטריקס, 60 נוטרליין, 60 טבליות	-	-	79.90	-	אלטמן 84.99	83.50	-
	פרנטל, סולגאר	56	-	49.90	50	56.49	53	-
	פרוביוטק, פמינה	82.80	-	70.90	75	82.99	82.80	79.90
	מטרנה, 30 טבליות	56.60	-	57.10	56	56.60	57.10	-
מולטיויטמין לגברים	אלטמן - אומגה לגבר, 60 טבליות	94.80	-	80.58	90	94.99	90.50	94.80

מחירים נוספים - "נט-סלי" (מרשת שופרסל) ובבית המרקחת של קופת חולים לאומית:

סולגאר V75 - 100.10 ₪ ב"נט-סלי"

סולגאר VM2000 - 123.90 ₪ ב"נט-סלי"

יומי ביו-בו חיידיקים פרוביוטים - 45.72 ₪ ב"לאומית"

צנטרוס ג'וניור 30 טבליות לעיסה - 54.80 ₪ ב"נט-סלי" (95.85 לוג)

תוספים לחורף

קטגוריה	מוצר	מחירי מחירון	Zap.co.il	שור טבצינט	פארמה טבע רשת בתי טבע	ניו-פארם	קו-אופ הכחול הריבוע	"עידן הטבעי" בית טבע, מודיעין
תוספים לחורף	ויטמין C – אלטמן (1000 מ"ג)	69.40	-	69.40	65	69.99	65.90	69.40
	ויטמין C – סולגאר	91	-	-	81	92.99	86	-
	חיזוקית פורטה, חדס	58.20	-	45.90	58	58.99	54.90	-
	פרוטק פלוס – כמוסות, אלטמן	62.80	-	43.90	60	62.99	56.90	62
	אכניצאה פרופוליס – פורטה – תמצית, הומגליל	53.90	-	44.90	45	-	-	53
	אכניצאה פורטה 535 תמצית (טיפות) הרבמד	-	-	49.90	-	58.99	-	-
	פרופולנטום, Borner-Sanhelios (סוכריות מתמצית-פרופוליס)	38.90	-	31.90	38	38.99	-	39.90
	פלוטון, Supherb (רכיבים פעילים וצמחי מרפא לתופעות הצטננות ושפעת)	50.95	34.50	48	50.95	48.99	44.90	48.80
תוספים לחורף לילדים	חיזוקית של חדס, סירופ בטעם פירות	54.75	-	42.90	54	55.49	51.90	55
	פרוטקיד פלוס – בטעם פטל, 30 מ"ג, אלטמן	54.80	-	-	54	59.99	56	59

אומגה 3, נוגדי חמצון, קו-אנזים 10, ותוספים לכאבי פרקים ולמניעת נשירת שיער

קטגוריה	מוצר	מחיר מחירון	Zap.co.il	שור טבצינט	פארמה טבע רשת בתי טבע	ניו- פארם	קו-אופ הריבוע הכחול	"עידן הטבע" בית טבע, מודיעין
אומגה 3	נוטרהלייף- אומגה לייף 120 כמוסות	-	-	-	-	167.99	160	168
נוגדי חמצון	סולגאר פורמולה מתקדמת, 30 טבליות	78.35	-	-	78.35	-	76	79
	סולגאר סלניום N21 200MCG	74.75	-	65.90	65	75.99	70	75.40
קו- אנזים 10	SUPHERB 60 מ"ג	225	99.99	-	180	-	214.29	226
	אלטמן, סופר קיו 10 בריכוז 100 מ"ג	229.80		229.90		227.99	-	259
	אלטמן, סופר קיו 10 בריכוז 60 מ"ג	144.90		174		144.99	124.99	147
	אלטמן, סופר קיו 10 בריכוז 30 מ"ג	84.90		78.90		89.99	70.99	-
	סולגאר, 60 מ"ג	175.10		152.90	160	177.49	166	-
לכאבי פרקים	מגה גלופלקס, נוטרהלייף	398.90		279	280	188.99	162.9	299
	קרטילגו - אלטמן	168.90		269	160	168.99	140.90	290
	סולגאר גלוקוזמין כונדרויטין קומפלס	163.50		207.9	150	234.99	220	410
תוספים לטיפול בנשירת שיער	לנשים: פיטוציאן, מחברת פיטוסולבה	-		49.99	-	53.99	53.99	-
	רוטס HR, נוטרהלייף	109.60		189) 79.90 (לשלישייה)	100	179.99 שלישייה	103.99 שלישייה	220

198	-	199.99 שלישייה	91.20	198 שלישייה		91.20	פורקפיל, ארקופרמה	
-----	---	-------------------	-------	----------------	--	-------	----------------------	--

הערה: המחיר הוזל ביותר מסומן בתכלת

מקורות

שיחות

- אבי יובל, יו"ר תל"ם (ארגון ישראלי של משווקי תרופות ללא מרשם רופא), מיום 23 בדצמבר 2003.
- מריאנה אורבך, תזונאית ומנהלת היחידה לתזונה ולדיאטה, מחוז דן, שירותי בריאות כללית, מיום 8 בפברואר 2004.
- עוז חיים, ענף תוספי המזון, איגוד לשכות המסחר, מיום 16 בפברואר 2004.
- עינת וושין, בית המרקחת "שור טבצינט" מיום 8 בפברואר 2004.

חומרים

- יעל לבנטל לב-רן, דוברת קו-אופ- "ריבוע כחול ישראל בע"מ". רשת שיווק. נתקבל ביום 24 בפברואר 2004.
- מאיה גולדשטיין, ממונה על פניות הציבור, קופת-חולים לאומית. מתוך נתונים שנשלחו ביום 9 בפברואר 2004.
- ניו-פארם דראגסטורס בע"מ. רשת חנויות פארם. נתקבל ביום 4 במרץ 2003.
- עידן הטבע: חנות טבע, מודיעין. נתקבל ביום 18 בפברואר 2004.
- פארמה טבע: רשת בתי-טבע. חומר שנתקבל ביום 29 בפברואר 2004.
- תקנות בריאות הציבור (מזון) (תוספי תזונה), התשנ"ז-1997.

אתרי אינטרנט

- אתר האינטרנט www.zap.co.il (כולל השוואת מחירים מאתרים שונים ברשת). נבדק ביום 15 בפברואר 2004.
- נט-סל: חברה בת של רשת השיווק "שופר-סל". באתר האינטרנט http://www.supersal.co.il/pr_supersal/index.htm. נבדק ביום 17 בפברואר 2004.
- שור טבצינט – אתר האינטרנט <http://www.drugstore.co.il>. נבדק ביום 16 בפברואר 2004.